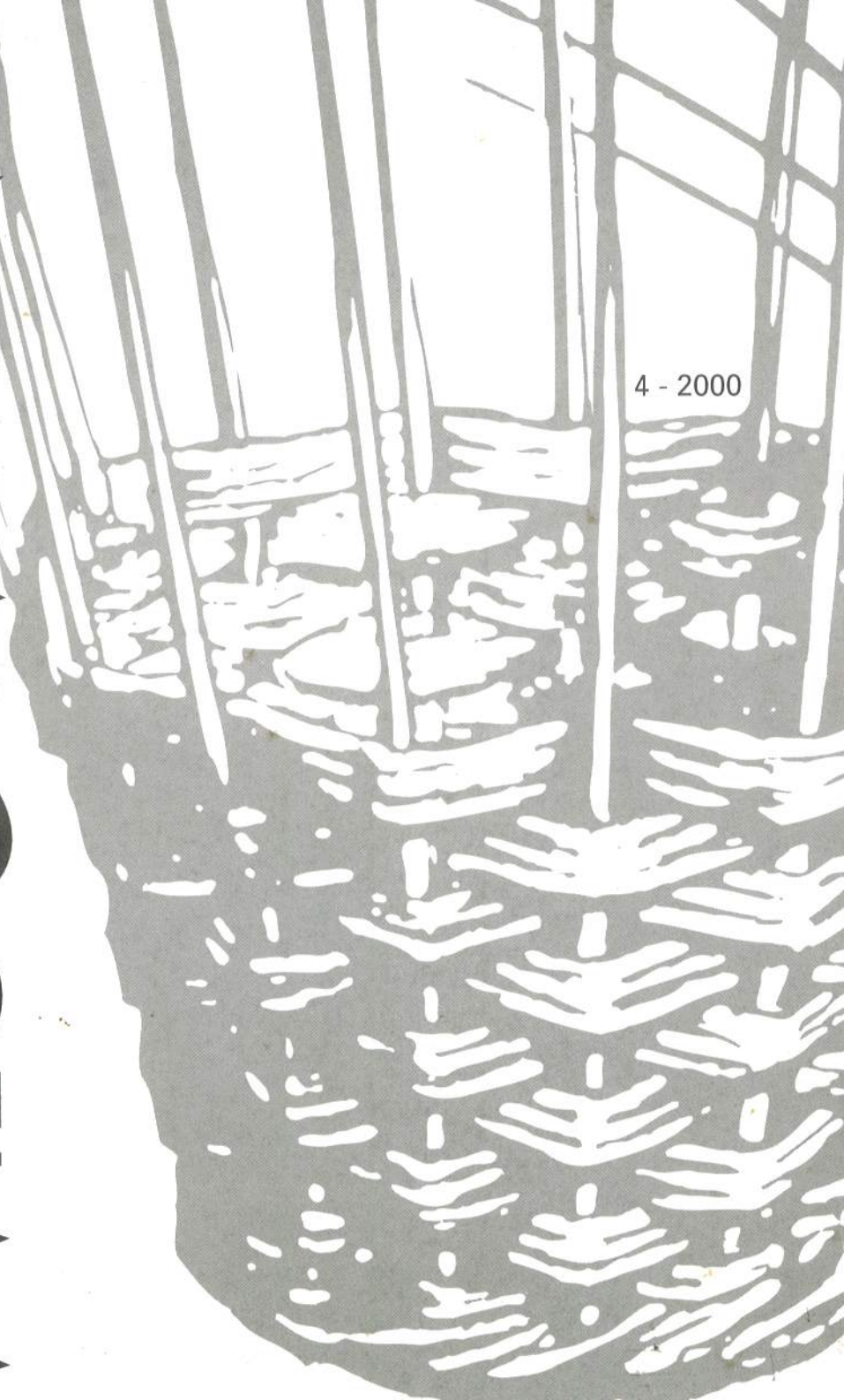

WILG&MANN

4 - 2000

WILG & MAND

Bestuur van Stichting Wilg & Mand:

Voorzitter	Ben Braster Ooijsse Bandijk 36 c 6576 JE Ooij (tel./fax 024-6633062)
Secretaris	Wim van der Zande Ooijsse Bandijk 36 c 6576 JE Ooij (tel./fax 024-6633062)
Penningmeester	Chris Wenneker Meikade 1, 6744 TA Ederveen (tel. 0318-571902) Giro 2695726
Leden	Marleen Postma, Wim van Wingerden
Bulletinredactie	Ben Braster, Wim van der Zande, Anna Frederiks, Françoise Takken, Annie de Jonge. Bijdragen voor het bulletin bij voorkeur aan leveren in Word op floppy. In goed leesbaar handschrift of getypt kan natuurlijk ook. Sturen naar: Anna Frederiks, Bocht 7 1601 JG Enkhuizen (tel. 0228-313815) De redactie behoudt zich het recht tot het verkorten van artikelen voor.
Cursusinformatie	Brand van Rijn, Horsterweg 137 3853 JA Ermelo (tel. 0341-552910)
Beheer bibliotheek	Wim van Wingerden, Kooilandsedijk 37 3291 LG Strijen (tel. 078-6742644)
Verzending boeken	Sander van Harten, Bocht 7 1601 JG Enkhuizen (tel. 0228-313815)

**Minimum-
donatie:
f30,- per jaar
(buitenland
f35,- per
jaar)
Donateurs
ontvangen
de bulletins
gratis**

Negentiende jaargang, 2000-4

Uitgave Stichting Wilg & Mand. Verschijnt 4 maal per jaar.

Stichting Wilg & Mand ISSN: 1382-8894

VAN HET BESTUUR

Het vernieuwde bestuur heeft inmiddels enkele vergaderingen achter de rug en ontplooit haar eerste activiteiten. Als startpunt daarvan kan de contactdag voor de donateurs worden gezien zoals die plaatsvond op 23 september. Ondanks wat organisatorische problemen verliep de bijeenkomst soepel en waren de reacties positief. Elders in dit bulletin kunt U er meer over lezen.

Omdat zij op de donateursdag niet aanwezig kon zijn wil het bestuur op deze plaats Maria Kuipers zeer hartelijk danken voor al het werk dat zij de laatste 14 jaar voor Wilg en Mand heeft gedaan. Al die tijd gaf zij informatie over vlechts cursussen aan geïnteresseerden en was ze punt van eerste aanloop voor vele nieuwe donateurs. Ook onderhield ze de contacten met diverse bladen waarin de activiteiten van de Stichting gepubliceerd werden. Marleen Postma, binnen het bestuur verantwoordelijk voor de p.r., zal de werkzaamheden van Maria Kuipers overnemen. Ook bedanken we hier Monique van Rooijen, die de bibliotheek beheerde. Zij gaf haar taak over aan Wim van Wingerden.

In het vorige bulletin maakten de nieuwe bestuurders hun wens kenbaar om te willen streven naar meer kwaliteit en professionaliteit binnen Wilg en Mand. Zoiets kan natuurlijk niet in een handomdraai gerealiseerd worden. Toch worden de eerste stappen op deze weg inmiddels gezet. Daar draagt ook de redactie van dit bulletin aan bij. Plakstift en schaar zijn definitief terzijde gelegd en vervangen door hedendaagse technieken. Hierdoor is de lay-out verbeterd en worden de drukkosten teruggebracht. Redactie en bestuur proberen ook de inhoud naar een hoger niveau te brengen, onder andere door een intensievere communicatie met de auteurs van de diverse artikelen. Verder is besloten betaalde advertenties in te voeren voor mensen die duidelijk een commerciële activiteit binnen de mandenmakerij willen promoten en in het donateursbestand van de Stichting daarvoor een doelgroep denken te vinden. Op deze wijze dragen zij bij aan de kosten voor het bulletin.

De tarieven zijn: 1/8 pagina NLG 40,-; 1/4 pagina NLG 75,-; 1/2 pagina NLG 135,- en een hele pagina NLG 270,-. Bij viermaal plaatsen van een advertentie krijgt men 25% reductie. Betaling vindt plaats voorafgaand aan plaatsing en op verzoek krijgt men een factuur. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met Françoise Takken, tel. (0317) 412739. Ook komt er een rubriek Vraag en Aanbod, waarin een eenregelige vermelding NLG 5,- kost. Omdat een belangrijke doelstelling van de Stichting het stimuleren van vlechts cursussen is, blijft een korte vermelding in het cursussenoverzicht natuurlijk gratis voor de donateurs.

Andere punten waar het bestuur momenteel veel aandacht aan besteedt zijn de bibliotheek en de activiteiten van de diverse werkgroepen. De komende tijd zult U hierover zeker nog het nodige vernemen.

Wim van der Zande

MEDEDELINGEN

Laatste oproep:

In het vorige bulletin is een oproep geplaatst om interesse aan te melden voor een excursie naar het bedrijf van dhr. De Vos in het Belgische Eksaarde. Waarschijnlijk de grootste wilgenteler in de Benelux, met o.a. een teensnijmachine, droogruimte en mechanische schilklemmen.

Zo'n excursie is ook in 1992 gehouden en werd toen door alle deelnemers zeer gewaardeerd.

Tot op heden hebben echter nog maar weinig mensen zich gemeld als geïnteresseerde. Vandaar deze tweede oproep om belangstelling voor deze interessante excursie telefonisch door te geven. Bij voldoende belangstelling zal e.e.a. in april of mei 2001 plaats gaan vinden.

Dit is dus nog geen aanmelding. Mocht de excursie doorgaan dan wordt dit t.z.t. in het bulletin vermeld met nadere gegevens.

Wim van Wingerden
078-6742644

Kopij: De sluitingsdatum voor het inleveren van kopij voor bulletin 2001-1 is
15 januari 2001.

Donatie 2001: In dit bulletin treft u de acceptgiro aan voor uw donatie voor het jaar 2001. Bespaar ons kosten door op tijd over te maken. Hartelijk dank.

DONATEURSDAG

De donateursdag van 'Wilg & Mand' vond dit jaar plaats in Noordwolde en had door de vertragingen in de verbouwing van het Nationaal Vlechtmuseum en de mutaties in het bestuur van de stichting een wat geïmproviseerd karakter.

De geprogrammeerde lezing over wiegen viel uit en werd vervangen door een inleiding van Martin Dragtsma over het Nationaal Vlechtmuseum en een praatje van Wim van der Zande over beroepsopleidingen in de mandenmakerij.

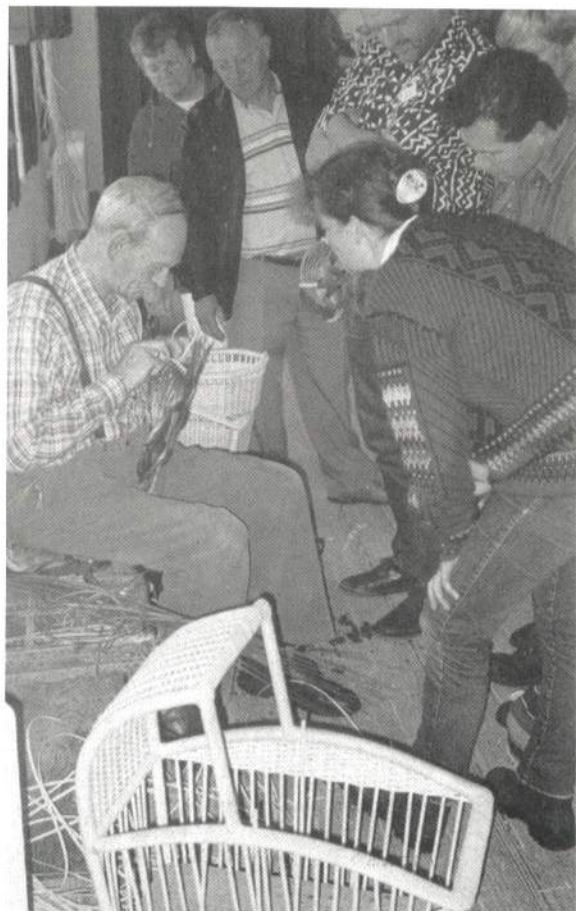
Aansluitend gaven de vertegenwoordigers van de verschillende werkgroepen een overzicht van hun activiteiten. Hierbij werden ook drie nieuwe instructiebladen gepresenteerd. De ochtend werd afgesloten door enkele donateurs die een toelichting gaven bij de door hen gemaakte en meegebrachte wiegen.

Na de lunch werd er in een leslokaal van de voormalige rietvlechtschool gedemonstreerd door enkele enthousiaste cursisten en een vlechter uit Noordwolde liet het maken van een 'Turkse Knoop' zien. Vooral de uitvoering van deze techniek in het 'getrokken werk' trok veel aandacht van de ruim tachtig aanwezige donateurs. Verder werd er ruimschoots gebruik gemaakt van de gelegenheid om boeken te lenen uit de bibliotheek van de stichting en de door haar uitgegeven vlechtboeken aan te schaffen.

De nieuwe bestuurders benutten de wandelgangen om contacten te leggen, te verstevigen of te hernieuwen met de mensen die op de een of andere manier actief zijn voor 'Wilg & Mand' of anderszins de doelstellingen ondersteunen.

Het volgend jaar zal worden gekozen voor een iets meer centraal gelegen locatie, aangezien de reisafstand zonder meer invloed heeft gehad op het bezoekersaantal van de donateursdag. Dank derhalve aan hen die gekomen zijn en daarvoor soms meer dan 300 km aflegden!

Wim van der Zande

PILEFESTIVAL IN DENEMARKEN

In het Moesgard museum bij Arhus wordt elk jaar een Pile = Wilgen festival gehouden. Dit jaar was het op 19 en 20 augustus.

Het Moesgard museum toont veel voorwerpen uit de vikingtijd en heeft een openluchtgedeelte met enkele gebouwen, ook uit de vikingtijd. Op een groot grasveld, naast proefvelden van wilgenteen, werden de marktdagen gehouden. Heel indrukwekkend stond op de binnenplaats van het museum een levensgrote pilefant: een gevlochten oliefant naar ontwerp van Marianne Seidenfaden, gevlochten door een aantal mensen. Dit was in het kader van het 5-jarig bestaan van de Max Havelaar koffie. De pilefant had als skelet een frame van betonijzer gelast op een stalen konstruktie; het betonijzer was als staken

meegevlochten. Heel mooi en (bijna)echt waren zijn tenen, gemaakt van stukjes berkenstam.

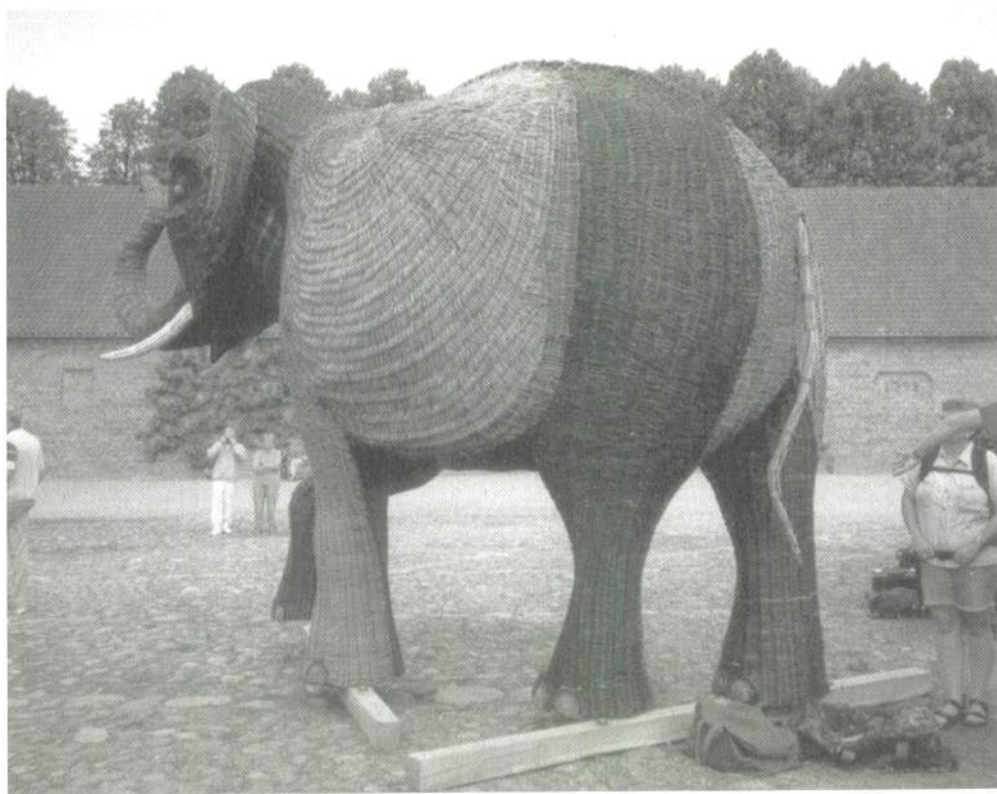
Je kon je manden op een verzamelplaats brengen om te verkopen, maar ook veel vlechters demonstreerden op een gereserveerde plaats en verkochten hun eigen manden. Het vlechtwerk was van heel eenvoudig (beginners) tot zeer professioneel (Bent Vinkler).

Voor onze begrippen lagen de prijzen die men voor de manden vroeg hoog, maar de Denen schijnen handwerk meer te waarderen. Naast de demonstraties waren er workshops en de verkoop van wilgenteen, boeken en gereedschappen.

Er waren dit jaar Mexicaanse vechters uitgenodigd voor demonstraties en verkoop van manden en hoeden. Ook de wisseltonstelling van het museum toonde veel Mexicaans vlechtwerk. Overal in Denemarken kon je vooraf aan het festival posters vinden: een goede PR dus. De belangstelling was groot, en veel mensen maakten voor het eerst kennis met wilgenteen als vlechtmateriaal.

Al met al was het een heel leuk festival en de sfeer was prima.

Ina Singeling en Bert Balk

KORTE INLEIDING TOT DE KENNIS VAN WILGEN

Het uit elkaar houden van de vele wilgen die er zijn staat bekend als moeilijk. Daarvoor bestaat een aantal oorzaken:

- In de plantkundige vakboeken vinden we alleen informatie over de botanische soorten en niets over de kweekvariëteiten, waarmee we in de griendteelt van doen hebben.
- De namen die in de boeken over griendteelt staan, hebben soms betrekking op soorten, soms op variëteiten en soms op klonen, vaak zonder dat erbij wordt vermeld waarover het gaat. Dat is niet bepaald overzichtelijk.
- Behalve soorten worden er ook kruisingen tussen soorten gekweekt, en daarvan weer vele variëteiten.
- Soorten kunnen met behulp van een flora worden gedetermineerd; voor kruisingen en kweek variëteiten bestaan geen determineertabellen. Klonen kunnen nooit met zekerheid op naam worden gebracht zonder DNA onderzoek.

De onderstaande informatie is bedoeld om wat overzicht te krijgen:

Wilgen behoren tot de familie Salicaceae. Binnen deze familie bestaan drie plantengeslachten, namelijk *Chosenia*, *Populus* en *Salix*. De eerste komt alleen in Oost-Azie voor, de tweede zijn de populieren, de derde de wilgen. Over de hele wereld bestaan enkele honderden soorten wilgen.

Binnen het geslacht *Salix* wordt vervolgens algemeen onderscheid gemaakt tussen drie ondergeslachten, te weten *Salix*, *Vetrix* (= *Caprisalix*) en *Chamaetia*. Met subgenus *Chamaetia* hebben we in de griendteelt niets te maken: het zijn dwergwilgjes die in gebergten groeien. In Nederland komen de 10 onderstaande soorten voor (*S.* staat voor subgenus *Salix*; *V.* voor *Vetrix*):

<i>Salix</i> (<i>S.</i>) <i>alba</i>	Schietwilg	<i>Salix</i> (<i>V.</i>) <i>aurita</i>	Geoorde wilg
<i>Salix</i> (<i>S.</i>) <i>fragilis</i>	Kraakwilg	<i>Salix</i> (<i>V.</i>) <i>caprea</i>	Boswilg
<i>Salix</i> (<i>S.</i>) <i>pentandra</i>	Laurierwilg	<i>Salix</i> (<i>V.</i>) <i>cinerea</i>	Grauwe wilg
<i>Salix</i> (<i>S.</i>) <i>triandra</i>	Amandelwilg	<i>Salix</i> (<i>V.</i>) <i>repens</i>	Kruipwilg
<i>Salix</i> (<i>V.</i>) <i>purpurea</i>	Bittere wilg		
<i>Salix</i> (<i>V.</i>) <i>viminialis</i>	Katwilg		

In de linker kolom staan soorten die van nature voornamelijk in rivier- en beekdalen groeien, en dus meestal op voedselrijke grond. Het zijn daar zogenaamde pionierplanten, soorten die zich als eerste vestigen op kale grond. Zulke soorten zijn hoogproductief. De overlevingsstrategie van wilgen is om in hun jeugd snel in de hoogte te groeien, naar het licht toe (ze rijzen snel), om pas later, na 2 à 3 jaar, substantieel in de dikte te gaan groeien. Daarom verschaffen ze bij uitstek de lange, slanke loten die zo aantrekkelijk zijn om mee te vlechten. Ook zijn de soorten uit de linker kolom aangepast aan de hoogdynamische

milieus waarin ze groeien en derhalve uitgerust met een groot regeneratievermogen. Dat maakt ze uitermate geschikt voor de teelt in hakhoutculturen.

In de rechter kolom staan soorten van armere gronden, die alle zojuist beschreven eigenschappen missen, en waarmee we in de griendteelt daarom niet van doen hebben.

Het gaat in de griendteelt dus eigenlijk maar om 6 soorten. Echter, er zijn ook nog wat kruisingen. Maar lang niet alles kruist met elkaar en in de praktijk van de wilgenteelt hebben we eigenlijk alleen te maken met *alba* x *fragilis*, *viminalis* x *triandra* en *viminalis* x *purpurea*. Het onderstaande schema geeft globaal weer welke soorten en kruisingen waarvoor worden toegepast.

Nederlandse griendwilgen en hun toepassingen

	gerief- hout	bind- teen	manden- makerij	biotech- nologie	biomassa / energie
<i>Salix alba</i> = Schietwig	++	+			
<i>Salix fragilis</i> = Kraakwilg	+	+	+		
<i>Salix</i> x <i>rubens</i> (= <i>alba</i> x <i>fragilis</i>)		++	+		
<i>Salix pentandra</i> = Laurierwilg		+	+		
<i>Salix triandra</i> = Amandelwilg			++		
<i>Salix purpurea</i> = Bittere wilg		+	++	+	
<i>Salix</i> x <i>rubra</i> (= <i>purpurea</i> x <i>viminalis</i>)			+	+	
<i>Salix</i> x <i>mollissima</i> (= <i>triandra</i> x <i>viminalis</i>)		+	+	+	+
<i>Salix viminalis</i> = Katwilg			+	++	++

++ = belangrijke toepassing // + = minder of niet belangrijke toepassing.

Zoals uit het schema duidelijk naar voren komt zijn *Salix triandra* en *Salix purpurea* de belangrijkste soorten voor de mandenmakerij. Van *Salix triandra* zijn ongeveer 60 variëteiten cq. klonen in cultuur. Bekende voorbeelden zijn Black maul, Noir de Villaines, Zwarte driebast, Grisette, Petite grisette, Whissender en Long bud.

Van *Salix purpurea* zijn ongeveer 30 variëteiten cq. klonen in cultuur, waaronder Dicks, Lintjeshout en Helix.

In Nederland is de kruising tussen *Salix alba* en *Salix fragilis* erg bekend. Deze komt in twee vormen voor, afhankelijk van welke ondersoorten de ouders van de kruising zijn. Er is een vorm met rode twijgen, bekend onder de naam *sanguinea*, en een met gele twijgen, genaamd *basfordiana*. Beide variëteiten zijn vooral geschikt als bindteen, maar sommige zijn, mits goed gegroeid, ook bruikbaar voor de mandenmakerij.

Tot variëteit *sanguinea* behoren onder meer de klonen Belgisch rood en Bouton aigu. Variëteit *basfordiana* heet in het nederlandse Frans geel en hiervan wordt een tiental klonen gekweekt, waaronder Rouge des Ardennes en Jaune de Falaise.

Van *Salix viminalis* worden in de mandenmakerij vooral de tweejarige tenen gebruikt, voor beugels en hoekstokken ed. Deze soort vindt verder veel toepassing in de biotechnologie, zoals waterbouw en het aankleden van geluidswallen. Het is tevens de belangrijkste soort voor de teelt van biomassa voor energiewinning. Er is een speciaal kweekprogramma van de Europese Gemeenschap om in hoog tempo vele nieuwe klonen te veredelen met een hoge produktiviteit en een grote roestresistentie.

Over het herkennen van de soorten volgt later meer. Het herkennen van variëteiten is eigenlijk alleen in de praktijk te leren.

Ben Braster

Proefveldje met diverse wilgensoorten en -variëteiten.

IN EN OM DE WERKPLAATS

WEEKBAKKEN EN MEER

In het eerste stukje van deze rubriek kwam de aanschaf van teen aan de orde.

Een logisch gevolg hierop is de voorbereiding van het materiaal om ermee te kunnen vlechten. Het droge hout moet hiertoe worden ingeweekt. Dit kan op verschillende manieren.

Belangrijk voor de keuze van de methode is de soort teen waarmee men werkt. Witte teen en buff zijn beide geschild en nemen water veel sneller op dan ongeschilde teen. Bij de laatste kan het water slechts via de voet en kleine openingen in de huid binnendringen, terwijl bij wit en buff de hele oppervlakte van de twijg ter beschikking staat om bij het hout te komen. Bij een watertemperatuur van ca 15 graden Celsius geeft dat een inweektijd van 10-14 dagen voor ongeschilde teen. Wit en buff hoeven maar 2-3 uur in het water te liggen om week te worden.

Dit verschil heeft grote invloed op de organisatie van het inweken, net zo goed voor de beroepsvlechter als de amateur. Als de beroepsvlechter hoofdzakelijk met ongeschilde teen werkt kan hij werken met een ritme van een week, aangezien de ingeweekte teen zolang verwerkbaar blijft. Bij gebruik van koud water zal er dus een weekbak moeten zijn waar voldoende teen in kan voor de vlechtproductie van twee weken. Daarin liggen dan twee pakketten teen die met een week tussenruimte in het water zijn gelegd. Dit vraagt om een bak met een grote inhoud, al snel enige duizenden liters. Het maakt niet zoveel uit of de bak van beton, glasfiber of kunststof is, als hij maar stevig genoeg is. Wel van belang is dat men het water regelmatig kan verversen. Vooral in de zomer kan een bak met teen behoorlijk stinken door allerlei algen en andere organismen die zich thuisvoelen in stilstaand water met een aangename temperatuur.

Een geheel andere methode is het werken met warm water. Men legt dan de teenbehoefte voor één dag in een ijzeren bak en zorgt ervoor dat ze goed onder water blijft. Het water wordt dan gedurende een uur verwarmd tot ca 90 graden Celsius, waarna men het water laat afkoelen met de teen erin. Het grote voordeel van deze methode is dat men veel flexibeler kan werken en de twijg minder sterk ruikt.

Voor het inweken van wit en buff kan men ook met veel minder volume toe. Ook hier hoeft men immers niet meer voor te bereiden dan in één dag te verwerken valt. Een bak van 250 x 40 x 40 cm is groot genoeg voor de teen. Wil men echter ook nog eens een hele mand in het water leggen, bijv. voor men de rand legt, dan zal men iets ruimere maten kiezen. Voor de amateur die slechts af en toe een mandje vlecht van wit of buff, zijn er ook nog andere mogelijkheden. Hij of zij kan het bosje teen in bad of douche leggen en flink begieten met heet water. Dit herhaalt men 2-3 keer met een kwartiertje tussenpauze.

Vervolgens legt men de teen een paar uur in een natte doek waarna ze vlechtklaar is. Men kan ook een tuinslang en koud water gebruiken, maar dan duurt het iets langer.

Wim van der Zande

SLAPEND PAARD VAN WILGENTAKKEN

Meer dan een maand lang ging ze elke dag naar het strand met een aanhangwagen vol wilgentakken. Opgehaald bij een sportterrein, waar de bomen waren gesnoeid. Ze stapelde de wilgentakken net zolang op tot ze het paard had. De hoeven op het formaat van een mens. Het geheel niet minder dan 30 meter lang, 20 meter breed en 3 meter hoog. Er heeft zich inmiddels een duin gevormd, want het zand is nu in de takken gestoven.

Vorig jaar maakte zij op Terschelling, (aan het Noordzeestrand) het slapende paard van wilgentakken, aan de voet van de duinen. Het werd een paard van formaat. Veel van haar werk is vergankelijk. Het maakt deel uit van het landschap. Wat overblijft zijn foto's, schetsen en tekeningen.

Marieke Bolhuis (1962) woont in Amsterdam, maar heeft een tuinhuis als atelier buiten de stad, in de buurt van haar paard waar ze dagelijks even op gaat rijden. Na een jaar Rijksacademie deed ze de Academie voor Kunst en Industrie te Enschede. Wat de wilgen betreft is ze zeer geïnteresseerd in de technieken. Dit kunnen bijzondere vlechtvormen zijn, maar ook groeimodellen, die haar op nieuwe gedachten kunnen brengen voor een nieuw te vormen beeld.

De ABN-AMRO heeft voor haar kunstverzameling een vergroting van het slapende paard aangekocht (zie afbeelding) met als titel: **Ho Horse, sleep well, Terschelling 1999.**

Leendert Wegeling

EEN STOEL ALS EEN BIJENKORF

Of stovlechtsel besproken mag worden in dit blad weet ik niet, maar ik doe het toch graag voor een keer. En dat vooral om aandacht te vragen voor een bijzondere toepassing van die techniek. De foto's laten zien waarover het gaat: stoelen met een als een bijenkorf gevlochten (beter: genaaid) rug van stro en rottingband.

In het kwartaalblad van de Engelse Basketmakers' Association en ook in vroegere Engelse publicaties zijn stoelen van dit type verschillende malen afgebeeld en beschreven. Ze staan bekend als 'Orkney chairs', omdat hun oorsprong op de Orkney Islands (in het noorden van Schotland) gezocht moet worden. De in zeer sobere omstandigheden levende bevolking van die eilanden maakte zulke stoelen oorspronkelijk voor eigen gebruik, maar waarschijnlijk later ook voor het verwerven van wat extra inkomsten. 1). In het begin van de

Twee Orkney chairs uit Nederlands particulier bezit. Bij beide is de bovenrand van het stovlechtsel gerepareerd. Beide zijn afkomstig uit de Arts & Crafts Shop in Den Haag

20ste eeuw kregen ze in Engeland een zekere populariteit; het was de tijd van de 'Arts & Crafts Movement', de oplevende belangstelling voor de ambachten en voor het 'kunstambacht', de kunstnijverheid.

Uit aangespoeld wrakhout werd zo'n stoel in elkaar gezet, haverstro zal beschikbaar zijn geweest en waarschijnlijk werd oorspronkelijk bent (zeegras) voor het naaien van de rug gebruikt. De zittingen werden van zeegras gemat. Het werd een stoel om behaaglijk, beschut tegen tocht, in te zitten bij het haardvuur. Zoals voor allerlei oude technieken is ook voor deze

stoelen de belangstelling de laatste jaren weer opgeleefd en de B.A. organiseert in Engeland soms een cursus waar je ze kunt leren maken. 2).

Omstreeks 75 jaar geleden was ook in Nederland het type bekend. Een exemplaar herinner ik me uit mijn ouderlijk huis, waar hij 'de bijenkorf' werd genoemd. Bij een bevriende, destijds in Den Haag wonende familie die er ook een bezat heette hij 'de stoel van Wegerif'.

Een derde stoel kon ik kort geleden uit een nalatenschap verwerven; deze is thans in het Nationaal Vlechtmuseum in Noordwolde. Een vierde exemplaar is in bezit van het Drents Museum in Assen. Bij beide hierbij afgebeelde exemplaren zijn de zittingen van biesen gemat (of dit een latere vervanging van oorspronkelijk zeegras was valt niet met zekerheid te zeggen). Beide dragen een metalen plaatje van de Arts & Crafts Shop in Den Haag.

De Haagse Arts & Crafts Shop werd beheerd door de architect Chris Wegerif (1859-1920) die ook tot ca 1918 een meubelmakerswerkplaats had. De vraag is nu of deze de 'Orkney chairs', die hij in Engeland of Schotland zal hebben ontdekt, hier geïmporteerd heeft of dat hij ze in zijn werkplaats heeft nagemaakt. In het bezit van de familie Wegerif wordt nog een veel kleinere copie bewaard, door hem voor een kleindochtertje gemaakt. 3).

De stoel rechtvaardigt belangstelling, zowel door zijn vorm als door de toepassing van het strovlechtsel. Die vinden we nu origineel en eigenlijk heel functioneel, maar oorspronkelijk betekende het niet anders dan gebruik maken van beschikbare materialen: haverstro en zeegras.

Zouden er nog meer exemplaren in Nederland bestaan? Of bewaart iemand er nog herinneringen aan? Dan ontvang ik daar heel graag een berichtje over! (naar: Gortersweg 14, 1871 CC Schoorl)

Mia Pot

1) In Newsletter Winter 1994 blz. 16 wordt beschreven hoe de stoel omstreeks 200 jaar geleden ontstond op het eilandje North Ronaldsay. Op de werkplaats van David Kirkness, in Kirkwall op het grootste eiland, werden van 1876 tot in de dertiger jaren van de vorige eeuw de stoelen gemaakt; daar ontstonden de nog steeds bekende standaardformaten.

2) In Newsletter November 1995 staat een fraaie foto van cursisten met de door hen vervaardigde stoelen in diverse formaten.

3) Met dank aan Drs. Machteld de Bois en Drs. Marjan Groot (Drents Museum, Assen) voor alle gegevens over de beide architecten Wegerif.

DE KERSENPLUKMAND

Tijdens de donateursdag in Noordwolde zijn nieuwe werkbladen gepresenteerd van o.a. kersenplukmanden uit de Betuwe. Dit soort manden zijn in meer delen van Nederland in gebruik geweest tot een aantal jaren na de tweede wereldoorlog. Vrij veel mensen herkennen het model

De afgelopen jaren heb ik hierover de volgende opmerkingen gehoord:

Benamingen :

®	Ameide	haneker
®	Betuwe	haanderik, hoenderik, hoender
®	Bergen op Zoom	doppertje
®	Zeeland	kezedop
®	Kerkdriel	kersenkanisje (spreek uit karsenkaoniske)
®	Oud Beijerland	kriekenmand

Over de afmetingen liepen de meningen nogal uiteen. Een mand volgens de maten zoals in het werkblad zijn gegeven werd door vrij veel mensen als te groot beschouwd. Een vaste maat was overigens niet overal en / of niet altijd gebruikelijk: "als ik moest plukken zorgde ik altijd dat ik erg vroeg in de boomgaard was want dan kon ik het kleinste mandje uitzoeken. We werden wel niet per mand betaald maar als je mand vol was kon je even uit de boom komen en had je weer even pauze". (omgeving Ameide).

In het algemeen werden ze van geschildre teen gevlochten: "als we tussen de middag ons brood aten, legden we als het kon de manden in de sloot. We werden per gewicht betaald en als je dan vlug je mand vol plukte was ie net wat zwaarder". (Betuwe).

Soms werd met twee manden tegelijk geplukt: een voor de gave kersen en een voor de beschadigde. In de Betuwe gebruikt(e) men het woord wrak voor afval en zo'n tweede mandje werd dan ook wel kersenwrakmandje genoemd. Dit kersenwrak ging naar de jamfabriek. "Hoe komt die kersenpit in de frambozenjam"? was de titel van een liedje uit de jaren 50.

Wrakmandjes was ook de naam van verzendmandjes die werden gebruikt als wegwerpverpakking voor het transport van kersen. Deze mandjes werden zo genoemd omdat ze werden gemaakt van het afval (wrak) van de mandenmakerij.

"Soms kwamen ze van de boomgaard 's avonds nog langs dat ze de volgende ochtend een stel verzend mandjes moesten hebben. We maakten die van de rommel die op de vloer van de werkplaats lag. In de boomgaard ging er wat (kersenboom) bladeren onderin en werden ze verder gevuld met kersen. Dan ging er een deksel op met een touwtje erom en de volgende ochtend stonden ze dan op de kade en nam de raderboot ze mee naar Rotterdam". (Ameide)

Na de pluk schijnt het soms de moeite waarde geweest te zijn de boomgaard nog eens na te lopen om vergeten kersen na te plukken. Hiervoor was een klein mandje in gebruik dat knokertje werd genoemd. Deze naam zou zijn afgeleid van de knoken die overblijven na het verwerken van een geslacht varken. (Betuwe)

Wim van Wingerden

Originele plukmandjes zijn nog te zien in het Fruitteeltmuseum in Kapelle (Zld) en in het Betuws museum bij de camping Vergarde in Erichem bij Tiel.

Kersenplukmanden zie 2 vorige pagina's

't VLECHTWERK'

Woensdag 18 oktober werd in Noordwolde het complex 't Vlechtwerk geopend door minister Loek Hermans. Het hart van dit complex wordt gevormd door de voormalige Rijksrietveldschool die inmiddels is aangewezen als Rijksmonument. In deze oude school krijgt het Nationaal Vlechtmuseum onderdak. Verder is er een moderne aanbouw waarin een multifunctioneel sociaal-cultureel centrum gehuisvest is.

Zoals veel donateurs op de contactdag hebben kunnen zien, moet het museum nog wachten met de volledige inrichting. De komende maanden volgt het opknappen van de buitenkant, waarbij veel stof vrij komt. Bovendien is gebleken dat het dak zo lek is als een mandje zodat ook hier de nodige reparaties verricht moeten worden. Een flinke tegenvaller, want eigenlijk had het museum dit najaar haar deuren willen openen. De opening is nu verschoven naar april 2001

Tellervo Barnboorn

INFORMATIE CURSUSSEN

Dat. 2000/01	Cursus	Locatie	Informatie
13-14 dec.	Kerst vlechten, Rien Stuijts	Zundert	076-5976311
8-15-22-29 jan. en 5 febr.	5 Maandagen mandenvlechten Arie van 't Hoog	Heerde	0578 - 693214
januari	Manden vlechten, Chris Wenneker	Eederveen	0318 - 571902
januari	Manden vlechten, Wim van Wingerden	Oud Beyerland	078 - 6742644
anuari	Manden vlechten, Alphons Wachelder	Landgraaf (L)	045 - 5330047
8 jan.	Manden vlechten, Ben Aalderink	Doetinchem	0314 - 621913
11 jan.	Manden vlechten, Brand van Rijn	Harderwijk	0341 - 426341
15 jan.	Manden vlechten, Rien Stuyts	Zundert	076 - 5976311
18 jan.	Manden vlechten, Jan de Vos	Aalsmeer	0297 - 329673
19 en 20 jan.	Manden vlechten, Georg Rijken	Oosterblokker	0229 - 263568
20 jan.	Manden vlechten, Piet H. Spieringhs	Schoonrewoerd	0345 - 612829
17 febr.	Manden vlechten, Piet H. Spieringhs	Schoonrewoerd	0345 - 612829
23 en 24 febr.	Manden vlechten, Georg Rijken	Oosterblokker	0229 - 263568
5 -12-19-26 mrt. en 2 april	5 Maandagen mandenvlechten Arie van 't Hoog	Doetinchem	0575 - 467481
10 mrt.	Tuinscherm vlechten, Rien Stuyts	Zundert	076 - 5976311
11 en 12 mrt.	Manden vlechten, Georg Rijken	Oosterblokker	0229 - 263568
17 mrt.	Manden vlechten, Piet H. Spieringhs	Schoonrewoerd	0345 - 612829
30 en 31 mrt.	Manden vlechten, Georg Rijken	Oosterblokker	0229 - 263568
17 april	Manden vlechten, Piet H. Spieringhs	Schoonrewoerd	0345 - 612829

DIVERSE UITGAVEN VAN DE STICHTING WILG & MAND

Ondergenoemde uitgaven kunt u bestellen o.v.v. de code:

RM f10,- + f2,50 porto	JS f10,- + f3,50 porto
OM f25,- + f5,- porto	MP f17,50 + f4,50 porto
GT f7,50 + f2,50 porto	IB 1 f50,- (incl. porto)
MW f 55,- + f7,- porto.	IB 2 f50,- (incl. porto)

U maakt het bedrag over op **giro 821761** t.n.v. Boeken Stichting Wilg & Mand, Bocht 7, 1601 JG Enkhuizen. Vergeet bij gebruik van girotel niet uw naam te vermelden!
Na ontvangst van de betaling worden de boeken verzonden.

- Code RM** Het vlechten van ronde manden door A. Westendorp, Ir. W.D.J. Tuinzing en A.D. van 't Hoog. 40 blz. met foto-instructie.
- Code OM** Het vlechten van ovale manden door A. Westendorp, Ir. W.D.J. Tuinzing en A.D. van 't Hoog. 192 blz. met foto-instructie en veel prachtige illustraties. Vaktermenlijst in 4 talen.
- Code GT** Geriefteen en andere bindmaterialen door Ir. W.D.J. Tuinzing. 40 blz. en foto's.
- Code JS** 'Willige werken' van Jacq. van Someren. Kunstwerken met wilg. 31 blz. met kleurenfoto's.
- Code MP** 'Een mandeken van fine teenen...' van Mia Pot-van Regteren Altena. Een speurtocht naar plaatsen van herkomst van het fijn scheenwerk in West-Europa. 24 blz. met kleurenfoto's
- Code IB** Voor cursusleiders: 3 instructiebladen. Per tien sets van 3 bladen.
IB 1 = beginnersmandjes; IB 2 = haanderikken en kanis.
- Code MW** Mandenmaken met wilgentenen. Het nieuwe boek uit het Frans vertaald. 396 blz. met zeer veel tekeningen en foto's van de Franse techniek.

Bovendien te verkrijgen:

- Code TM** Ansicht 'De tenen mand kan er tegen', kleur. f10,- per 10 stuks (incl. porto).
- Code GB** Ansicht van het grafbord van het Utrechts mandenmakersgilde uit 1639. f 10,- per 10 stuks + f2,50 porto.
- Code:** Labels met 'Nederlands Vlechtwerk'. De labels zijn te bestellen door manden
- labels** makers die bij de stichting bekend zijn. f20,- per 100 stuks (incl. porto).

De Ansichtkaarten en labels zijn te bestellen per **giro 2695726** t.n.v. Stichting Wilg & Mand, Meikade 1, 6744 TA Edeveen.

Voor Belgische lezers zijn de 3 boeken (RM, OM, en GT) te koop bij Fa F. de Vos- Salix, Eksaardedorp 19, B 9160 Eksaarde, tel. 3468040.

Hoofddoelstellingen Stichting Wilg & Mand

- het stimuleren van de belangstelling voor de mandenmakerij en de daarbij behorende wilgen cultuur
- het bevorderen van het behoud, de uitbreiding en de overdracht van de kennis van de vlecht technieken en van de wilgenteelt

Donateur van de Stichting Wilg & Mand

U kunt de stichting steunen door donateur te worden.

U maakt f 30,- over op postgiro 2695726 t.n.v. penningmeester Stichting Wilg & Mand, 6744 TA Ederveen.

U ontvangt dan 4 x per jaar ons bulletin.

Het lenen van de boeken uit de bibliotheek van de stichting

De mogelijkheid bestaat om boeken uit onze bibliotheek te lenen. Hieraan zijn voorwaarden verbonden.

U kunt zich hiervoor in verbinding stellen met Wim van Wingerden, zie voorin: beheer bibliotheek.

Mandencollecties zijn te vinden in:

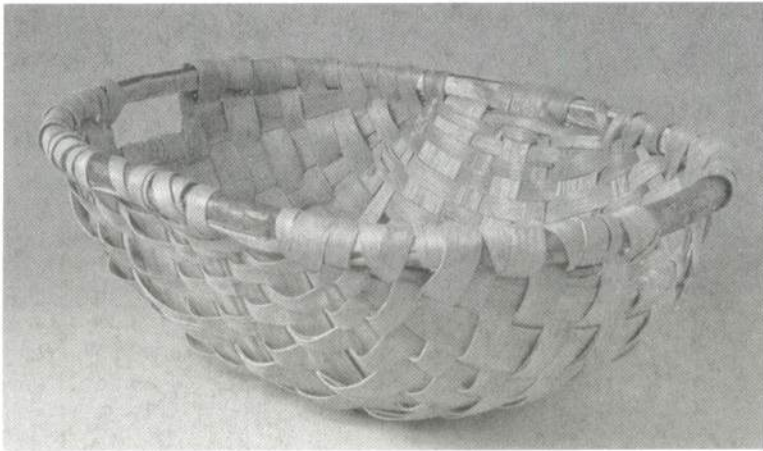
Stadsmuseum IJsselstein, Walkade 2-4, tel. 030-6886800.

Open: woensdag t/m zondag van 13.00-17.00 uur

Bezoekerscentrum De Wissen, Maaspark, B3650 Stokkem,
tel. 00-32-89752171.

Open: 1 april tot 30 september op zaterdag en zondag van 14.00-18.00 uur en op werkdagen van 9.30-12.00 uur en van 13.30-18.00 uur.

Nationaal Vlechtmuseum Noordwolde, Mandehof 7, 8391 BG Noordwolde. Het museum is op dit moment gesloten in verband met renovatie. April 2001 wordt het weer geopend.

Owen Jones - Traditional Lakeland Oak swill basket